

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрНУ Настюка Василя Яковича на дисертацію Біленець Дарії Анатоліївни на тему «Правовий режим зони митного контролю», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається тим, що сучасні міжнародно-правові стандарти митного регулювання спрямовані на забезпечення максимального сприяння та спрощення процесу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, що обумовлює необхідність окреслення перспективних шляхів вдосконалення митного законодавства у напрямку сервісного обслуговування такого переміщення. Оскільки в технологічному аспекті процес переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон у першу чергу пов'язаний із здійсненням транспортно-експедиційних, складських, вантажних операцій, важливе значення для їх забезпечення має розвинута митна інфраструктура – пункти пропуску через державний кордон, вантажні митні комплекси, склади тимчасового зберігання, об'єкти транспортної інфраструктури тощо. З точки зору митного законодавства всі зазначені об'єкти відносяться до категорії режимних, на території яких діє режим зони митного контролю, і відповідно саме цей режим виступає інструментом забезпечення належного функціонування даних об'єктів та дотримання встановленого порядку операцій з товарами та транспортними засобами, засобом гарантування додержання вимог митного законодавства. Одночасно режим зони митного контролю виступає сукупністю норм, що сприяють діяльності щодо практичного застосування процесуальних норм митного законодавства: виконання митних формальностей, здійснення митного контролю, реалізації

ряду митних режимів тощо. Тож обрання автором в якості об'єкту дослідження процесу встановлення та застосування правового режиму зони митного контролю дозволяє їй розглянути цілий комплекс питань, пов'язаних із правовими засобами впливу на створення належних умов переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон та окреслити шляхи вдосконалення цих засобів.

Зокрема, до таких питань належать: взаємодія режиму зони митного контролю з іншими адміністративно-правовими та митними режимами, встановлення вимог щодо облаштування, функціонування та забезпечення дотримання режиму зон митного контролю, особливості виконання митних формальностей при застосуванні даного правового режиму тощо.

Незважаючи на існуючу значну кількість наукових досліджень з проблематики митного права та різних його аспектів, режим зон митного контролю досі розглядався лише в контексті більш загальних питань порядку пропуску товарів через митний кордон або здійснення митного контролю. У зв'язку із цим комплексне дослідження правових проблем реалізації режиму зони митного контролю є актуальним завданням сучасної юридичної науки, вирішення якого має істотне значення не лише для теорії митного права, але й для практики здійснення митної справи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації обумовлюється, зокрема раціональною та логічно побудованою структурою основної частини дослідження, яка представлена трьома розділами, що об'єднують десять підрозділів. Це дозволило дисертантці повною мірою охопити предмет дисертаційної роботи, реалізувати авторський творчий задум, краще усвідомити зміст та сутність досліджуваних процесів, послідовно викласти отримані наукові висновки, результати та рекомендації.

Головна увага в дисертаційному дослідженні присвячена у тому, щоб з позицій науки адміністративного та митного права визначити зміст, структуру, функціональне призначення, та особливості порядку застосування правового

режиму зони митного контролю. Вступ до роботи визначає актуальність теми роботи, а також її основні загальні характеристики. У розділах основної частини дисертаційного дослідження автор послідовно переходить від загального до спеціального. Так, у першому розділі дисертації характеризуються загальнотеоретичні основи правового режиму зони митного контролю, включаючи погляди науковців на дану проблему, функціональне призначення та місце режиму зони митного контролю у системі адміністративно-правових режимів. Другий розділ присвячено різним аспектам застосування правового режиму зони митного контролю, включаючи особливості його встановлення, дії та забезпечення дотримання. Нарешті, у третьому розділі аналізується вплив правового режиму зони митного контролю на особливості виконання митних формальностей щодо пропуску товарів і транспортних засобів через митний кордон, здійснення митного контролю, тимчасового зберігання товарів та виконання вимог окремих митних режимів.

Врахування наукового доробку попередників, сучасних досягнень науки адміністративного та митного права, ґрунтовний та критичний аналіз законодавства в досліджуваній сфері дозволив автору в достатній мірі аргументувати отримані ним наукові результати та зробити слушні пропозиції щодо вдосконалення діючого законодавства.

Достовірність одержаних у дисертації результатів ґрунтується на використанні сучасної методології дослідження, якою є раціональна та відповідна цілям та завданням дисертаційної роботи сукупність методів і прийомів наукового пізнання та застосуванні загальновизнаних наукових критерії об'єктивності. Методологічна база дослідження складається як із загальнонаукових методів (формально-логічного, структурно-функціонального, історичного, телеологічного, методу системного аналізу), так і із спеціальних наукових методів (формально-юридичного, порівняльно-правового, методу моделювання) тощо. Все це дозволило автору розглянути досліджувані явища, процеси та нормативно-правові акти у взаємозв'язку

окремих елементів, виявити закономірності та проблеми правового регулювання суспільних відносин, що виникають в рамках правового режиму зони митного контролю та запропонувати науково обґрунтовані шляхи та способи їх вирішення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за характером розглянутих питань дисертація є першим монографічним дослідженням, що визначає особливості встановлення та реалізації правового режиму зони митного контролю, та специфіку застосування пов'язаних із цим матеріальних та процедурних норм митного законодавства. На основі здійсненого дослідження автором особисто запропоновано цілу низку нових для науки митного права висновків і пропозицій, що мають науково-теоретичну і практичну цінність.

До найголовніших результатів дисертаційного дослідження, які відрізняються науковою новизною, можна, зокрема, віднести проведений автором функціональний аналіз правового режиму зони митного контролю, що дозволило йому не лише визначити загальні та спеціальні функції даного правового режиму, а й здійснити класифікацію зон митного контролю в залежності від конкретної мети їх встановлення. В даному аспекті вбачається цілком аргументованою запропонована автором типологія зон митного контролю, що складається з трьох елементів та охоплює відповідні зони у пунктах пропуску через державний кордон, зони митного контролю на складах тимчасового зберігання та в місцях застосування окремих видів митних режимів (стор. 172 – 173 дисертації).

На підставі вищезазначеної типології в роботі характеризуються особливості правового режиму окремих типів зон митного контролю, які включають такі аспекти, як строк дії режиму, види операцій з товарами та транспортними засобами та перелік митних формальностей, що виконуються на території зони митного контролю. Визначена автором неоднорідність правового режиму зон митного контролю має не лише теоретичне значення, а й відкриває можливості оптимізації правових основ такого режиму в

залежності від конкретного типу та функціонального призначення відповідної зони.

Заслужують на увагу висновки автора щодо особливостей взаємодії між правовим режимом зони митного контролю та іншими видами адміністративно-правових та митних режимів, що діють на відповідній території (стор. 44 – 50 дисертації). В даному аспекті режим зони митного контролю в науковій літературі досі не розглядався, в той же час, такий підхід дозволяє більш чітко визначити цілі та завдання, які вирішуються шляхом встановлення даного режиму. Зокрема, автор розглядає чотири типові ситуації подібної взаємодії, коли режим зони митного контролю доповнює правила інших об'єктних адміністративно-правових режимів, коли режим зони митного контролю забезпечує виключення із загального режиму оподаткування товарів, коли режим митного контролю забезпечує реалізацію митних режимів, та нарешті, коли режим зони митного контролю діє під час встановлення тимчасових надзвичайних правових режимів.

Слід відзначити достатньо ґрунтовно розроблену дисертантом проблематику структури адміністративного-правового забезпечення правового режиму зони митного контролю (Розділ 2 дисертації). Адже даний правовий режим, як і будь-який інший об'єктний адміністративно-правовий режим, це, насамперед, особливий порядок здійснення державного управління на визначеній території. Автор цілком слушно характеризує таке адміністративно-правове забезпечення на основі цілей здійснення відповідних правових та організаційних заходів. Запропонована ним структура адміністративно-правового забезпечення ґрунтується на послідовності дій щодо застосування режиму зон митного контролю, яка складається із заходів щодо створення, облаштування та організації функціонування зон митного контролю, застосування заходів адміністративного примусу щодо забезпечення дотримання встановленого режиму (стор. 173 дисертації).

Крім того, інтерес представляють висловлені в роботі погляди на співвідношення категорій «митний контроль» та «правовий режим зони

митного контролю», де остання є одночасно і засобом створення умов для реалізації митного контролю, і об'єктом такого контролю, та здійснена на цій основі класифікація форм митного контролю на такі, що здійснюються виключно у зонах митного контролю, та такі, що можуть здійснюватися як у межах, так і поза межами відповідних зон (стор. 35 – 36 дисертації).

Слід підтримати пропозиції автора щодо внесення змін до ст. 332 МКУ з метою встановлення правового врегулювання взаємодії між органами ДФС та утримувачами магазинів безмитної торгівлі, митних складів, складів тимчасового зберігання, вантажного митного комплексу, вільної митної зони щодо забезпечення дотримання режиму зон митного контролю в яких розташовані відповідні об'єкти та підприємства (стор. 174 дисертації).

Вагоме практичне значення для забезпечення дотримання режиму зони митного контролю має запропонована автором нова редакція ст. 469 МКУ що визначає відповідальність за неправомірні операції з товарами, що перебувають під митним контролем (стор. 175 дисертації). Зокрема, норма щодо адміністративної відповідальності утримувача складу тимчасового зберігання або митного складу за невиконання передбачених частиною четвертою статті 204 МКУ заходів щодо товарів, строк тимчасового зберігання яких під митним контролем закінчився, а також неповідомлення про завершення строку такого зберігання відповідного митного органу. Адже як показує практика подібні діяння досить часто виступають в якості прикриття для ухиляння від сплати митних платежів.

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. В дисертаційній роботі Біленець Д.А. сформульовано важливі для митного та адміністративного права теоретичні висновки та практичні рекомендації. Наукові результати, отримані автором у процесі дослідження, може бути використано у правотворчій діяльності для вдосконалення митного законодавства з питань створення та функціонування зон митного контролю, здійснення митного контролю та митного оформлення у таких зонах; у сфері правозастосування при прийнятті положень щодо конкретних зон митного

контролю та відповідних технологічних схем, науково-дослідницькій діяльності у сфері митного права та навчальному процесі для підготовки студентів-юристів та підвищення кваліфікації співробітників Державної фіскальної служби.

Повнота викладення матеріалів в публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у дисертації, достатньо повно викладені в авторефераті та 11 друкованих наукових працях дисертанта, в тому числі у 6 статтях у фахових видання та 1 зарубіжній публікації. Результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Основні положення, висновки і рекомендації, що містяться у дисертації, повністю відображені в авторефераті дисертації. Зміст автореферату відповідає змістові дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. В цілому позитивно оцінюючи в цілому дисертаційне дослідження Д.А. Біленець, вважаємо за необхідне звернути увагу дисертанта на окремі положення роботи, що мають спірний характер та недостатньо аргументовані.

1. Розглядаючи галузеву приналежність режиму зони митного контролю автор аргументує віднесення відповідних норм до галузі адміністративного права, а самого режиму зони митного контролю – до системи адміністративно-правових режимів (стор. 51 дисертації). Разом з тим, розглядаючи галузеву належність норм що складають режим зони митного контролю слід враховувати дві важливі обставини. По-перше, відповідні правові норми встановлюються Митним кодексом України та входять до законодавства з питань державної митної справи або митного законодавства, визначеного класифікатором Міністерства юстиції України. По-друге, автор сам визнає, що застосування режиму зони митного контролю впливає на порядок оподаткування товарів, що зберігаються у таких зонах під митним контролем, надаючи «відстрочку у виконанні обов'язки зі сплати митних платежів»

(стор. 47). На нашу думку, автору в своєму дослідженні слід було б дати оцінку цим двом факторам. І, зокрема, розглянути питання щодо комплексного характеру правового регулювання режиму зони митного контролю, аналогічного комплексному характеру галузі митного законодавства.

2. У підрозділі 2.3. «Заходи адміністративного примусу щодо забезпечення режиму зони митного контролю» автор, зокрема, відзначає права та обов'язки митниць та митних постів у зоні діяльності яких розташовані зони митного контролю, а також встановлені митним кодексом права та обов'язки їх посадових осіб щодо забезпечення безпеки громадян, законності та правопорядку на території таких зон. Але, на нашу думку, автору слід було б врахувати ті зміни, що відбулися у структурі митної служби за останні п'ять років, зокрема щодо розформування підрозділів митної варті та реорганізації підрозділів відповідальних за боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил. Адже фактично на сьогодні в структурі митниць та митних постів відсутні спеціалізовані підрозділи, що можуть виконувати функції по охороні зон митного контролю та застосуванню передбачених законодавством заходів адміністративного припинення. В цьому аспекті було б доцільно висловити авторські погляди на можливі форми та методи діяльності митниць та митних постів щодо забезпечення режиму зон митного контролю з урахуванням таких змін.

3. Автор висловлює достатньо цікаву пропозицію щодо необхідності законодавчого врегулювання обов'язків підприємств утримувачів вантажного митного комплексу, складу тимчасового зберігання, митного складу, магазину безмитної торгівлі, вільної митної зони щодо організації взаємодії з відповідним митним органом у забезпечення з питань забезпечення дотримання режиму зон митного контролю розташованих на території цих об'єктів. Разом з тим, робота лише б виграла, якби автор більш ґрунтовно дослідив та вніс пропозиції щодо конкретних форм та методів такої взаємодії, юридичного оформлення відповідних обов'язків, зокрема можливостей використання договорів між суб'єктами господарювання та митними

органами.

4. В дисертаційному дослідженні автором неодноразово використовується термін «митні органи» (стор. 60, 81, 85, 111) для позначення суб'єктів владних повноважень на які безпосередньо покладено здійснення митної справи. Разом з тим, відповідно до п. 1. розд. 2 Закону України від 04 липня 2013 р. № 405-VII у діючому Митному кодексі України слова «митний орган» замінено словами «орган доходів і зборів» у всіх відмінках та числах. На нашу думку, дисертанту необхідно пояснити свою позицію щодо використання відповідної термінології.

5. Положення ст. 84 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Т 1.- Ст. 2125.) передбачають зобов'язання України щодо наближення митного законодавства України до правил ЄС, відповідно до Додатку XV до вищезазначеної Угоди. Тож, автору слід було б розглянути питання наближення законодавства що регулює питання зон митного контролю та перебування в них товарів та транспортних засобів до положень Митного кодексу ЄС.

6. З огляду на практичне значення представленого дисертаційного дослідження, бажано було б теоретичні розвідки застосування правового режиму зони митного контролю доповнити використанням емпіричного матеріалу, який відображав би кількісні та якісні показники функціонування зон митного контролю. Такий підхід лише б додав достовірності отриманим науковим результатам та надав додаткової цінності пропозиціям щодо внесення змін до чинного митного законодавства.

Утім вказані зауваження, у своїй більшості, мають характер побажань та рекомендацій і тому суттєво не можуть вплинути на загальний належний рівень дисертації, її теоретичну і практичну цінність, на рівень наукової новизни її результатів.

ВИСНОВОК: Детальне ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Біленець Д.А., текстом автореферату, текстами публікацій у фахових наукових виданнях дає можливість зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Правовий режим зони митного контролю» є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій відображені нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності вирішують конкретне наукове завдання - визначення особливостей встановлення та реалізації правового режиму зони митного контролю, та специфіку застосування пов'язаних із цим матеріальних та процедурних норм митного законодавства. Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Біленець Дарія Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

завідуючий кафедрою
адміністративного права
та адміністративної діяльності

Національного юридичного університету

ім. Ярослава Мудрого

доктор юридичних наук, професор

член-кореспондент НАП

В.Я. НАСТЮК

Підпис	<i>Настюк В.Я.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач.ВК	<i>[Signature]</i>